بەناوی خودای بەخشندە و میهرەبان

بەناوی گەلەوە

پەرلەمانی کوردستان ـ عیراق

پاڵپشت بەحوکمی بڕگەی (١)ی ماددەی (٥٦) لە یاسای ژمارە (١)ی ساڵی ١٩٩٢ی هەموارکراو و بڕگەی (یەکەم)ی ماددەی (٧٧) لە پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان ـ عێراق، وە لەسەر داوای ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمان، پەرلەمانی کوردستان لە دانیشتنی ئاسایی ژمارە (٩)ی ڕۆژی ٢٠٢١/٤/٢١ ئەم یاسایەی پەسەند کرد:

یاسای ژمارە (٤)ی ساڵی ٢٠٢١

یاسای پاراستنی پڕۆژە و تۆڕەکانی ئاو و ئاوەڕۆ لە هەرێمی کوردستان ـ عێراق

بەشی یەکەم

پێناسە و ئامانجەکان

ماددەی (١): پێناسەکان

بۆ مەبەستی حوکمەکانی ئەم یاسایە، ئەم دەستەواژانەی خوارەوە ماناکانی بەرامبەریان دەگەیەنن:

یەکەم: هەرێم: هەرێمی کوردستان - عێراق.

دووەم: وەزارەت: وەزارەتی شارەوانی و گەشت و گوزاری هەرێم.

سێیەم: وەزیر: وەزیری شارەوانی و گەشت و گوزاری هەرێم.

چوارەم: بەڕێوەبەرایەتی گشتی: بەڕێوەبەرایەتی گشتی ئاو و ئاوەڕۆ لە وەزارەت.

پێنجەم: بەڕێوەبەری گشتی: بەڕێوەبەری گشتی ئاو و ئاوەڕۆ.

شەشەم: بەڕێوەبەرایەتی: بەڕێوەبەرایەتی ئاو یان بەڕێوەبەرایەتی ئاوەڕۆ.

حەوتەم: بەڕێوەبەر: بەڕێوەبەری بەڕێوەبەرایەتی ئاو یان ئاوەڕۆکان.

هەشتەم: لێپرسراوی فەرمانگە: لێپرسراوی فەرمانگەی ئاو یان ئاوەڕۆ.

نۆیەم: تۆڕەکان: تۆڕەکانی ئاو و ئاوەڕۆ و پێکهاتەکانی.

دەیەم: پڕۆژەکان: پڕۆژەکانی پاڵاوتن و چارەسەرکردنی ئاو و ئاوەڕۆ، بیرەکان، پڕۆژەکانی وەرگرتنی سەرچاوەکانی ئاو و عەمبارکردنی ئاو و ئاوەڕۆ و وێستگە لاوەکییەکانی گواستنەوە دەگرێتەوە.

یازدەیەم: لایەنی پەیوەندیدار: بەڕێوەبەرایەتییە خزمەتگوزاریەکانی هەماهەنگ لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتی و فەرمانگەکانی ئاو و ئاوەڕۆ .

دوازدەیەم: سەرپێچی: زیانگەیاندن یان شکاندن یان لە ناوبردن و تێکدانی پڕۆژەکان ، تانکی (عەمبار) ئاو ، هێلەکانی گواستنەوە و تۆڕەکانی ئاو و ئاوەڕۆ، قوفڵی ئاو، مانهوڵ، سەری مانهوڵ، چەپەری وەرگرتنی ئاوەڕۆکان، بۆری وەرگرتنی ئاوەڕۆکان و هەر پێکهاتەیەکی تری ژێرخانی ئاو و ئاوەڕۆ، دەگرێتەوە.

سێزدەیەم: زیادەڕۆیی: بەستنی بۆری بە تۆڕەکان و هێڵەکانی گواستنەوەی ئاو و ئاوەڕۆ، بەستنی ترومپای ئاو لەسەر بۆری سەرەکی تۆڕەکان، کارکردن لە محەرەماتی بۆری گواستنەوە و بەستنی ئاوی قورس بە تۆڕی ئاوەڕۆکان بەبێ مۆڵەت یان زیاتر لەوەی مۆڵەتی پێدراوە دەگرێتەوە.

چواردەیەم: محەرەمات: سنوری پڕۆژە و تۆڕەکانی ئاو و ئاوەڕۆیە کە نابێت هیچ جۆرە کارێکی تێیدا ئەنجام بدرێت وەک بیناسازی، دانان و ڕاکێشانی تۆڕی ئینتەرنێت و هێڵی کارەبا و ستونەکانی، پیس کردنی سەرچاوەی پڕۆژەکانی ئاو و هەر کارێکی دیکە بەبێ وەرگرتنی ڕەزامەندی بەڕێوەبەرایەتی و فەرمانگەکانی ئاو و ئاوەڕۆ.

پازدەیەم: هاوبەش: هەر سوودمەندێک بە پێی مۆڵەتی فەرمی بەڕێوەبەرایەتی و فەرمانگە تایبەتمەندەکان، سوودی لە خزمەتگوزاری ئاو و ئاوەرۆ وەرگرتبێت.

شازدەیەم: لیژنەی تایبەت: ئەو لیژنەیەی کە کاری بە دواداچوون و چاودێری و جێبەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایەی لە ئەستۆدایە.

ماددەی (٢): ئامانجەکان

یەکەم: نەهێشتنی سەرپێچی و زیادەڕۆیی بۆ سەر پڕۆژە و تۆڕەکانی ئاو و ئاوەڕۆ.

دووەم: پاک ڕاگرتنی ئاو خواردنەوەی هاوبەشەکان و ڕێگریکردن لە بەهەدەردانی ئاو و تێکەڵبوونی بە ئاوی ئاوەڕۆ بە مەبەستی بەرگرتن لە بڵاوبوونەوەی پەتا و نەخۆشی و پاراستنی تەندروستی گشتی و ژینگە.

سێیەم: پاراستن و پەرەپێدانی ئاو وەک بەشێکی گرنگ لە سامانی گشتی.

چوارەم: سزادانی سەرپێچیکار و زێدەڕۆکار بۆ سەر پڕۆژە و تۆڕەکانی ئاو و ئاوەڕۆ لە ڕێگەی پێدانی دەسەڵات بە لایەنی تایبەتمەند.

بەشی دووەم

ڕێکارە یاساییەکان

ماددەی (٣)

یەکەم: لیژنەی تایبەت، بە فەرمانی بەڕێوەبەری گشتی یان بەڕێوەبەر یان لێپرسراوی فەرمانگە، هەریەکەیان لە سنوری دەسەڵاتی کارگێڕی خۆیدا، بە هەماهەنگی و بەشداری لایەنی پەیوەندیدار پێکدێت.

دووەم: بەڕێوەبەری گشتی دەسەڵات بە لیژنە تایبەتەکان دەدات بۆ هەژمارکردنی جۆر و شێوەی زیادەڕۆیی و سەرپێچیەکان، لە سنوری هەر بەڕێوەبەرایەتی و فەرمانگەیەک.

سێیەم: لیژنەی تایبەت هەژماری جۆر و شێوەی سەرپێچی و زێدەڕۆییەکان دەکات و بە ڕاپۆرتێک لایەنی بڕیاردەر ئاگادار دەکاتەوە، و لایەنی بڕیاردەریش بڕیاری پێویست لەبارەی سەرپێچی یان زیادەڕۆییەکە دەردەکات و بڕی سزاکە بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە دیاری دەکات.

چوارەم: پێکهاتە و ئەرکەکانی لیژنەی تایبەت بە ڕێنماییەک ڕێکدەخرێت کە لەلایەن وەزیرەوە دەردەچێت.

ماددەی (٤)

یەکەم: بەڕێوەبەری گشتی یان هەر کەسێک کە ئەو ڕایدەسپێرێت دەسەڵاتی دادوەری کەتنی لە سەپاندنی ئەو سزایانەدا هەیە کە لەم یاسایەدا هاتوون.

دووەم: بڕیاری سزای پێبژاردن شیاوی تانە لێدانە بە پێی یاسای ئەنجوومەنی شورای بەرکار لە هەرێمی کوردستان.

ماددەی (٥)

یەکەم: سەرەڕای سزاکانی هاتوو لەم یاسایەدا، تێچوی چاککردنەوەی تۆڕەکانی ئاو و پڕکردنەوەی سەرتۆڕی ئاوەکە و گەڕاندنەوەی بو باری ئاسایی خۆی بەپێی خەسڵەتە ئەندازەییە بەرکارەکان (المواصفات الهندسية)، دەخرێتە ئەستۆی زێدەڕۆکار و سەرپێچیکار و لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی یان فەرمانگەی ئاو بە هەماهەنگی لایەنی پەیوەندیدار، جێبەجێ دەکرێت.

دووەم: جگە لەو تێچووانەی لە برگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیەدا هاتووە:-

١- هەر کەسێک ئەم سەرپێچیانەی کە لەم یاسایەدا هاتووە ئەنجام بدات، بە پێبژاردنێک سزا دەدرێت بەم شێوەیەی خوارەوە:-

أ. بڕێک کە لە (٢٥٠،٠٠٠) دوو سەد و پەنجا هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە (٤٠٠،٠٠٠) چوار سەد هەزار دینار زیاتر نەبێت ئەگەر سەرپێچی لەسەر بۆری ئاوی تیرە (٢/١) نیو ئینج تا (٣) سێ ئینج بوو.

ب. بڕێک کە لە (٣٠٠،٠٠٠) سێ سەد هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە (٦٠٠،٠٠٠) شەش سەد هەزار دینار زیاتر نەبێت ئەگەر سەرپێچی لەسەر بۆری ئاوی گەورەتر لە (٣) سێ ئینج تا (٦) شەش ئینج بوو.

ج. بڕێک کە لە (٧٥٠،٠٠٠) حەوت سەد و پەنجا هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە (١،٥٠٠،٠٠٠) یەک ملیۆن و پێنج سەد هەزار دینار زیاتر نەبێت ئەگەر سەرپێچی لەسەر هێلی ئاوی گەورەتر لە (٦) شەش ئینج تا (١٢) دوانزە ئینج بوو.

د. بڕێک کە لە (٢،٠٠٠،٠٠٠) دوو ملیون دینار کەمتر نەبێت و لە (٤،٠٠٠،٠٠٠) چوار ملیون دینار زیاتر نەبێت ئەگەر سەرپێچی لەسەر هێلی ئاوی گەورەتر لە (١٢) دوانزە ئینج تا (٢٤) بیست و چوار ئینج بوو.

هـ. بڕێک کە لە (٦،٠٠٠،٠٠٠) شەش ملیون دینار کەمتر نەبێت و لە (٨،٠٠٠،٠٠٠) هەشت ملیون دینار زیاتر نەبێت ئەگەر سەرپێچی لەسەر هێلی ئاوی گەورەتر لە (٢٤) بیست و چوار ئینج وبەرەو سەرەوە بوو.

٢-هەر کەسێک ئەو زێدەڕۆییانەی کە لەم یاسایەدا هاتووە ئەنجام بدات بە پێبژاردنێک سزا دەدرێت بەم شێوەیەی خوارەوە:-

أ. بڕی (٤٥٠،٠٠٠) چوار سەد و پەنجا هەزار دینار لە کاتی بەستنەوەی بۆری تیرە (٢/١) نیو ئینج بە تۆڕەکانی ئاو.

ب. بڕی (٧٥٠،٠٠٠) حەوت سەد و پەنجا هەزار دینار لە کاتی بەستنەوەی بۆری تیرە (٤/٣) سێ لە سەر چوار ئینج بە تۆڕەکانی ئاو.

ج. بڕی (١،٠٠٠،٠٠٠) یەک ملیون دینار لە کاتی بەستنەوەی بۆری تیرە (٤/٣) سێ لە سەر چوار ئینج بەرەو سەرەوە بە تۆڕەکانی ئاو.

ماددەی (٦):

یەکەم: هەر کەسێک سەرەڕای ئەنجامدانی سەرپێچی یان زیادەڕۆییەک کە لەم یاسایەدا هاتووە، کەرەستەیەکی پڕۆژە و تۆڕەکانی ئاو ببات، سەرەڕای هەر سزایەک کە لە یاسا بەرکارەکاندا هاتووە، بە پێبژاردنێک سزا دەدرێت کە لە (٣٠٠،٠٠٠) سێ سەد هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە (٧٥٠،٠٠٠) حەوت سەد و پەنجا هەزار دینار زیاتر نەبێت بۆ هەر دانەیەک.

دووەم: حوکمی بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیە بە سەر هەر کەسێکدا جێبەجێ دەکرێت کە کڕین و فروشتنی بەو کەرەستە بردراوانە کردبێت.

ماددەی (٧):

یەکەم: هاوبەش بە پێبژاردنێک سزا دەدرێت لەم بارانەی خوارەوەدا:-

١. بەبڕی (٥٠،٠٠٠) پەنجا هەزار دینار ئەگەر ئاوگرەوەی (طوافة) لەسەر عەمباری ئاوەکەی نەبەستبوو.

٢. بە بڕێک کە لە (٢٠٠،٠٠٠) دووسەد هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە (٤٠٠،٠٠٠) چوارسەد هەزار دینار زیاتر نەبێت بە گوێرەی تیرەی بۆریەکە ئەگەر بەبێ مۆڵەتی بەڕێوەبەرایەتی و فەرمانگە لە یەک هاوبەشی زیاتری هەبوو.

دووەم: نرخی ئەو ئاوەی کە هاوبەش لە تۆڕەکانی ئاو بەپێی حوکمی بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیە بە فیڕۆیداوە، بەپێی ماوە و نرخی کارپێکراو لە هاوبەش وەردەگیرێت و لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی و فەرمانگەکانەوە ئەژمار دەکرێت.

ماددەی (٨):

یەکەم: کەسی سەرپێچیکار و زیادەڕۆکار لەسەر تۆڕەکانی ئاوەڕۆ، تێچووی چاککردنەوە و پڕکردنەوەی بە شێوەی ئەندازەیی و داپۆشینی و گەڕاندنەوەی بۆ باری ئاسایی خۆی بە پێی خەسڵەتە ئەندازەییە بەرکارەکان، دەخرێتە ئەستۆی.

دووەم: کەسی سەرپێچیکار و زیادەڕۆکار لەسەر تۆڕەکانی ئاوەڕۆ، سەرەڕای پێچاککردنەوەی، بە پێبژاردنێک سزا دەدرێت بەم شێوەیەی خوارەوە:

١- بڕی (١٥٠،٠٠٠) سەد و پەنجا هەزار دینار بۆ تۆڕی ئاوەڕۆی تیرە (٢٠ تا ٤٠) سانتیمەتر.

٢- بڕی (٣٠٠،٠٠٠) سێ سەد هەزار دینار بۆ تۆڕی ئاوەڕۆی تیرە (٤٥ تا ٧٥) سانتیمەتر.

٣-بڕی (٥٠٠،٠٠٠) پێنچ سەد هەزار دینار بۆ تۆڕی ئاوەڕۆی تیرە (٨٠ تا ١٢٠) سانتیمەتر.

٤-بڕی (١،٠٠٠،٠٠٠) یەک ملیۆن دینار بۆ تۆڕی ئاوەڕۆی تیرە (١٢٥ تا ١٨٠) سانتیمەتر.

٥-بڕی (٢،٠٠٠،٠٠٠) دوو ملیۆن دینار بۆ تۆڕی ئاوەڕۆی تیرە (١٨٥ تا ٢٦٠) سانتیمەتر.

٦-بڕی (٥،٠٠٠،٠٠٠) پێنچ ملیۆن دینار بۆ تۆڕی ئاوەڕۆی سندوقی بە هەموو ئەندازەکانیەوە.

٧-بە بڕێک کە لە (١٠٠،٠٠٠) سەد هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە (٣٠٠،٠٠٠) سێ سەد هەزار دینار زیاتر نەبێت، بەهۆی فڕێدانی هەر ماددەیەک یان پاشەڕۆیەک کە کاریگەری هەبێت لە سەر توانای ئاوە شورکردنی تۆڕی ئاوەڕۆ.

٨-بە بڕێک کە لە (٦٠٠،٠٠٠) شەش سەد هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە (١،٥٠٠،٠٠٠) یەك ملیۆن و پێنچ سەد هەزار دینار زیاتر نەبێت، بەهۆی بەستنەوەی ئاوەڕۆکەی بەبێ مۆڵەتی بەڕێوەبەرایەتی یان فەرمانگە.

ماددەی (٩):

سەرەڕای گەڕاندنەوەی کەرەستەی بردراو یان لە ئەستۆگرتنی کڕینەوەی بە نرخی ڕۆژ، سەرپێچیکار بە پێبژاردنێک سزا دەدرێت بەم شێوەیەی خوارەوە:-

١- بە بڕی (٢٠٠،٠٠٠) دوو سەد هەزار دینار بەرامبەر بردنی تۆڕی (مشبک)ی سەر چەپەری وەرگرتنی ئاوەڕۆ.

٢-بڕی (٢٥٠،٠٠٠) دوو سەد و پەنجا هەزار دینار بەرامبەر بردنی تۆڕی سەر چەپەری وەرگرتنی ئاوەڕۆ بە چوارچێوەکەیەوە.

٣-بڕی (٤٠٠،٠٠٠) چوار سەد هەزار دینار بەرامبەر بردنی قەباغی مەنهۆڵ.

٤-بڕی (٥٠٠،٠٠٠) پێنچ سەد هەزار دینار بەرامبەر بردنی قەباغی مەنهۆڵ بە چوارچێوەکەیەوە.

ماددەی (١٠):

یەکەم: هەر کەسێک بۆ جاری دووەم زیادەڕۆیی لە ڕێگەی پرۆسەی بەستنەوەوە ئەنجام بدات، بە پێبژاردنێک سزا دەدرێت کە لە (٥٠٠،٠٠٠) پێنچ سەد هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە (١،٠٠٠،٠٠٠) یەک ملیۆن دینار زیاتر نەبێت لەگەڵ دەست بەسەر داگرتنی کەرەستەکان.

دووەم: ئەم بارانەی خوارەوە بە دوخی توندکراو دادەنرێن:-

١- ئەگەر زیادەڕۆیی لەلایەن کەسێکی هونەریی یان پیشەوەرەوە ئەنجام بدرێت.

٢-ئەگەر زیادەڕۆیی لەلایەن فەرمانبەرانی وەزارەت ئەنجام بدرێت.

٣-ئەگەر زیادەڕۆکار لەسەر ئەو تۆڕەی کە زیادەڕۆیی لە سەر کردووە ڕێگە بە زیادەڕۆیی یان سەرپێچی کەسانی تر بدات.

سێیەم: سەرباری ئەو سزایەی کە لە خالی (٢)ی بڕگەی (دووەم)ی ئەم ماددەیەدا هاتووە، فەرمانبەران لە حوکمەکانی یاسای بەرزەفتەکردنی فەرمانبەرانی دەوڵەتی بەرکار لە هەرێم بەدەر ناکرێن.

ماددەی (١١):

یەکەم:

١- بڕی ئەو پێبژاردنانەی کە بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە بڕیاری لێدەدرێت، بە ڕێژەی (٣٠%) سی لە سەد کەم دەکرێتەوە، ئەگەر سەرپێچیکار یان زیادەڕۆکار لە ماوەی (١٥) پازدە ڕۆژ، لە ڕێکەوتی دەرچوونی بڕیارەکە، ئەو پێبژاردنانە بدات.

٢-بڕی پێبژاردنەکە بە ڕێژەی (١٥%) پازدە لە سەد کەم دەکرێتەوە، ئەگەر سەرپێچیکار یان زیادەڕۆکار لە ماوەی (٣٠) سی ڕوژ، لە ڕێکەوتی دەرچوونی بڕیارەکە، ئەو پێبژاردنانە بدات.

٣-بڕی پێبژاردنەکە بە ڕێژەی (١٠%) دە لە سەد کەم دەکرێتەوە، ئەگەر سەرپێچیکار یان زیادەڕۆکار لە ماوەی (٦٠) شەست ڕۆژ، لە ڕێکەوتی دەرچوونی بڕیارەکە، ئەو پێبژاردنانە بدات.

دووەم: ئەگەر زیادەڕۆکار یان سەرپێچیکار ئامادە نەبوو بە پێی حوکمەکانی ئەم یاسایە بڕی پێبژاردنەکە بدات، ئەوا بە پێی یاسای وەرگرتنەوەی قەرزەکانی حکومەت ژمارە (٥٦)ی ساڵی (١٩٧٧)ی هەموارکراو مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت.

بەشی سێیەم

محەرەماتی پڕۆژە و تۆڕەکانی ئاو و ئاوەڕۆ

ماددەی (١٢):

یەکەم: محەرەماتی پڕۆژەکانی ئاو بەم شێوەیەی خوارەوە ئەژمار دەکرێت:-

١- بۆ محەرەماتی بیری ئاو خواردنەوە لە سەنتەری بیرەکە (١٥) پازدە مەتر.

٢-بۆ محەرەماتی کانییەکان و بیرە ڕووکارییەکان (٢٥) بیست و پێنچ مەتر کەمتر نەبێت.

٣-بۆ محەرەماتی پڕۆژەی وێستگەکانی ئاو لە شورەکەی (٢٥) بیست و پێنچ مەتر.

٤-بۆ محەرەماتی وێستگەی لاوەکی ئاو لە شورەکەی (١٥) پازدە مەتر.

٥-بۆ محەرەماتی خەزانی سەر زەوی و ژێر زەوی لە شورەکەی (١٠) دە مەتر.

٦-بۆ محەرەماتی خەزانی بڵند بە پێوانەی (بەرزیەکەی × ١,٥) مەتر دەبێت.

دووەم: کارگەی چەو و لم دەبێت لانیکەم (٣) سێ کیلۆمەتر دووربێت لە بەشی وەرگری پڕۆژەکانی ئاو ئەگەر کەوتبووە بەشی سەرەوەی وەرگری پڕۆژەکە، و (١) یەك کیلۆمەتر دووربێت ئەگەر کەوتبووە بەشی خوارەوەی وەرگری پڕۆژەکە و لە هەردوو دیوی ڕووبارەکە، لەگەڵ جێبەجێکردنی گشت ڕێکارەکانی پاک ڕاگرتنی ڕێرەوی سەرەکی ڕووبار و سەرچاوەکان لە هەر جورێکی پیس بوون.

سێیەم: پڕۆژە و کێڵگەکانی بەخێوکردنی ئاژەڵ و پەلەوەر و ماسی، پێویستە دووریان لە کانییەکان و بیرە ڕووکارییەکان و پڕۆژەکانی پاڵاوتنی ئاو ئاوەڕۆ لە (٥٠٠) پێنچ سەد مەتر کەمتر نەبێت.

ماددەی (١٣):

محەرەماتی تۆڕەکانی ئاو لە سەنتەری بۆری بەم شێوەیەی خوارەوە ئەژمار دەکرێت:-

یەکەم: بۆ تۆڕەکانی دابەشکردن، محەرەماتی بۆری ئاو کە تیرەکەی تا (٨) هەشت ئینج بێت لە (١) یەک مەتر کەمتر نەبێت.

دووەم: بۆ تۆڕەکانی گواستنەوە لە ناو سنوری شارەوانییەکان بەم شێوەیەی خوارەوە ئەژمار دەکرێت:-

١- هێلی ئاوی زیاتر لە تیرە (٨ تا ١٦) ئینج، (١،٥) یەک مەتر و نیو کەمتر نەبێت.

٢-هێلی ئاوی زیاتر لە تیرە (١٦ تا ٢٤) ئینج، (٢) دوو مەتر کەمتر نەبێت.

٣-هێلی ئاوی تیرە (٢٤) بیست و چوار ئینج و زیاتر، (٣،٥) سێ مەتر و نیو یان زیاتر بە گوێرەی پێویست و هەبوونی مەودای پێویست.

سێیەم: بۆ تۆڕەکانی گواستنەوە لە دەرەوەی سنووری شارەوانیەکان بەم شێوەیەی خوارەوە ئەژمار دەکرێت:-

١- هێڵی ئاوی زیاتر لە تیرە (٨ تا ١٦) ئینج، (٤) چوار مەتر کەمتر نەبێت.

٢-هێڵی ئاوی زیاتر لە تیرە (١٦ تا ٢٤) ئینج، (٧) حەوت مەتر کەمتر نەبێت.

٣-هێڵی ئاوی زیاتر لە تیرە (٢٤) بیست و چوار ئینج، (١٠) دە مەتر کەمتر نەبێت.

ماددەی (١٤):

یەکەم: لە سنوری محەرەماتی پڕۆژە و تۆڕەکاندا، نابێت بەبێ وەرگرتنی ڕەزامەندی لایەنی پەیوەندیدار هیچ جۆرە کارێک ئەنجام بدرێت وەک بیناسازی، ڕاکێشانی تۆڕی ئینتەرنێت و کارەبا، دانانی ستونی کارەبا، یان هەر کارێکی دیکە.

دووەم:

١- تێچوی لادانی زیادەڕۆیی لە سەر محەرەماتی پڕۆژەکانی ئاو و گەڕاندنەوەی بو باری ئاسایی پێش زیادەڕۆییەکە، بە پێی خەسڵەتە ئەندازەییە بەرکارەکان، دەخرێتە ئەستۆی زیادەڕۆکار و لە لایەن بەڕێوەبەرایەتی ئاو و ئاوەڕۆ بە هەماهەنگی لایەنی پەیوەندیدار ئەنجام دەدرێت.

٢-سەرباری لە ئەستۆگرتنی تێچوی لادانی زیادەڕۆییەکە بەپێی خاڵی (١)ی ئەم بڕگەیە، زیادەڕۆکار بە پێبژاردنێک سزا دەدرێت کە لە (٧٥٠،٠٠٠) حەوت سەد و پەنجا هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە (١،٥٠٠،٠٠٠) یەك ملیۆن و پێنج سەد هەزار دینار زیاتر نەبێت.

ماددەی (١٥):

محەرەماتی ئاوەڕۆ بەم شێوەیەی خوارەوە ئەژمار دەکرێت:-

یەکەم: محەرەماتی بۆری ئاوەڕۆ، لە لێواری دەرەوە، لە هەر لایەکی (٢) دوو مەتر دوور دەبێت بەڕەچاوکردنی خزمەتگوزاریە گشتییەکان.

دووەم: محەرەماتی ئاوەڕۆی سندوقی بە هەموو ئەندازەکانییەوە، لە لێواری دەرەوە، لە هەر لایەکی (٣) سێ مەتر دەبێت بە ڕەچاوکردنی خزمەتگوزارییە گشتییەکان.

سێیەم: محەرەماتی کەندی ئاوی سروشتی بە پانتایی کەندەکە پارێزراو دەبێت لەگەڵ (١٠ تا ٢٠) مەتر وەک محەرەمات لە هەر لایەک، و لەلایەن لیژنەیەکی تایبەت بڕیاری لە سەر دەدرێت.

چوارەم: محەرەماتی تایبەت بە پڕۆژە و وێستگەکانی چارەسەرکردنی ئاوەڕۆ دەبێت (٢٥) بیست و پێنج مەتر لە شورەکەی دووربێت .

ماددەی (١٦):

یەکەم: تێچوی لادانی سەرپێچی لە سەر محەرەماتی ئاوەڕۆ و گەڕاندنەوەی بۆ باری ئاسایی پێش سەرپێچیەکە بەپێی خەسڵەتە ئەندازەییە کارپێکراوەکان، دەخرێتە ئەستۆی سەرپێچیکار و لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی ئاو و ئاوەڕۆ بە هەماهەنگی لایەنی پەیوەندیدار ئەنجام دەدرێت.

دووەم: سەرباری لە ئەستۆگرتنی تێچوی لادانی سەرپێچیەکە بەپێی بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیە، سەرپێچیکار بە پێبژاردنێک سزا دەدرێت کە لە (٧٥٠،٠٠٠) حەوت سەد و پەنجا هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە (١،٥٠٠،٠٠٠) یەك ملیۆن و پێنج سەد هەزار دینار زیاتر نەبێت.

ماددەی (١٧):

تێپەڕاندنی سنوری هەر محەرەماتێک کە سەرچاوەی پیس بوون بێت و حوکمەکانی ئەم یاسایەدا دیاری نەکرابێت یان ئاماژەی پێنەکرابێت یان (واقع حال) بێت، لە ڕێگای لیژنەیەکی تایبەت پشکنینی بۆ ئەنجام دەدرێت بۆ یەکلایی کردنەوە و چارەسەرکردنی.

ماددەی (١٨):

قەرەبوو کردنەوەی گشت ئەو موڵک و زەویانەی وەک شوێنی پڕۆژەکانی ئاو و ئاوەڕۆ بەکاردێت یان وەک محەرەمات دیاری دەکرێت، لە ڕێگەی بە موڵککردن یان کوژاندنەوە یان بەپێی یاسا بەرکارەکان و بە هەماهەنگی لەگەڵ لایەنی پەیوەندیدار دەبێت، و بە ناوی بەڕێوەبەرایەتیەکانی ئاو و ئاوەڕۆی پەیوەندیدار لەو یەکە کارگێڕییە تۆمار دەکرێت

بەشی چوارەم
یەکەکانی چارەسەرکردن

ماددەی (١٩):

یەکەم:

١- پێویستە سەرجەم پڕۆژەکانی نیشتەجێ بوون، بازرگانی، پیشەسازیی، گەشتیاریی، تەندروستی یان هەر پڕۆژەیەک پاشەڕۆی شلەی پیسی هەبێت، یەکەی چارەسەری ئاوەڕۆکان دابنێت، و لە کاتی پێدانی مۆڵەتی پڕۆژەکە گشت نەخشە و هێلکاریەکان یەکلایی دەکرێتەوە و لە ژێر سەرپەرشتی ڕاستەوخۆی بەڕێوەبەرایەتیە پەیوەندیدارەکاندا جێبەجێ دەکرێت.

٢-پێویستە شوشتنگە بە هەموو جۆرەکانی، بەنزینخانەکان و شوێنەکانی خزمەتگوزاریی چاککردنەوەی ئۆتومبێل یەکەی چارەسەری ئاوی بەکار هاتوو دابنێت، و لە کاتی پێدانی مۆڵەتی پڕۆژەکە گشت نەخشە و هێلکاریەکان یەکلایی دەکرێتەوە و لە ژێر سەرپەرشتی ڕاستەوخۆی بەڕێوەبەرایەتییە پەیوەندیدارەکاندا جێبەجێ دەکرێت.

٣-پێویستە گشت ئەو پرۆژانەی کە پاشەڕۆی کیمیاوی شلی هەیە یەکەی چارەسەری کیمیایی دابنێت، و شێوە و چۆنێتی چارەسەرکردنی پاشەڕۆکان لە هەر دۆخێکدا بێت دیاری بکات، و لە کاتی پێدانی مۆڵەتی پرۆژەکە گشت نەخشە و هێڵکاریەکان یەکلایی دەکرێتەوە و لە ژێر سەرپەرشتی ڕاستەوخۆی بەرێوەبەرایەتیە پەیوەندیدارەکاندا جێبەجێ دەکرێت.

دووەم:

١- سەرپەرشتی جێبەجێکردنی هەر یەک لە خاڵەکانی بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیە لەلایەن بەڕێوەبەرایەتییە پەیوەندیدارەکان بە پێی ئاکارە ئەندازەییە بەرکارەکان دەبێت.

٢- سەرپەرشتی و بەدواداچوونی چۆنێتی کارکردنی یەکەکانی چارەسەرکردنی ئاماژەپێکراو لە بڕگەی (یەکەم)ی ئەم ماددەیە لە ئەستۆی بەڕێوەبەرایەتییە پەیوەندیدارەکانە.

بەشی پێنجەم
حوکمە گشتییەکان

ماددەی (٢٠):

یەکەم: ئەو گوژمانەی بەپێی ماددەکانی (بەشی چوارەم)ی ئەم یاسایە وەردەگیرێت، بە داهاتی کۆتایی بۆ بەرێوەبەرایەتییەکان تۆمار دەکرێت و ڕاستەوخۆ بۆ مەبەستی چاکسازیی و خزمەتگوزاریی پرۆژەکانی ئاو و ئاوەڕۆ و هاندان خەرج دەکرێت، و وەزارەتی دارایی و ئابووری بەهۆی ئەم داهاتە هیچ گوژمەیەک لە بودجەی بەرێوەبەرایەتییەکان کەم ناکاتەوە.

دووەم: ڕێژەی (١٥%) پازدە لە سەدی ئەو گوژمانەی بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە وەردەگیرێت، دەدرێتە ئەو فەرمانبەرانەی کە لە بەشی یان هۆبەی (سەرپێچی و زیادەڕۆییەکان) کار دەکەن و ئەو لایەنانەی سەرپێچییەکان لادەدەن، ئەمەش بە پێی ڕێنمایی ڕێکدەخرێت و لەلایەن وەزیر دەردەکرێت.

ماددەی (٢١):

هەر پێکهاتەیەکی ژێرخانی ئاو و ئاوەرۆ کە لەم یاسایەدا ئاماژەی پێنەدراوە، ڕێکخستن و کونترۆلکردن و ڕێگەگرتن لە تێکدان و زێدەڕۆیی کردنەسەری بەپێی ڕێنمایەک ڕێکدەخرێت کە وەزیر دەریدەکات.

ماددەی (٢٢):

یەکەم: سزاکانی هاتوو لەم یاسایەدا، ئەو کەسانە ناگرێتەوە کە زیادەڕۆیی یان سەرپێچییان ئەنجام داوە، و لە ماوەی (١٨٠) سەد و هەشتا ڕۆژ لە ڕێکەوتی چوونە بواری جێبەجێکردنی ئەم یاسایە ئاگاداری بەڕێوەبەرایەتی یان فەرمانگاکان دەکەن لە شوێن و جۆری زیادەڕۆیی یان سەرپێچی، و بە شێوەیەکی فەرمی بەڵێننامە پێشکەش دەکەن کە لە ماوەی (٣٠) سی ڕۆژدا و لە ژێرچاودێری لایەنی پەیوەندیدار زیادەڕۆیی یان سەرپێچییەکە لادەدەن، بەمەرجێك لایەنی پەیوەندیدار لابردنەکە و ئاسایکردنەوەکە بە فەرمی پشت ڕاست بکەنەوە، بە پێچەوانەوە، حوکمەکانی ئەم یاسایە دەیانگرێتەوە.

دووەم: ئەو کەسانەی مۆڵەتی فەرمی لایەنە پەیوەندیدارەکانیان هەیە، دوای هەڵسەنگاندن لەلایەن لیژنەیەکی تایبەتمەند لە سزاکانی دەقنووسکراوە لەم یاسایەدا بەدەردەکرێن.

ماددەی (٢٣):

هەر کەل و پەل و ئامێر و ئامرازێک بۆ سەرپێچی و دەستدرێژیکردنە سەر تۆڕەکانی ئاو و ئاوەڕۆ بەکارهێنرابێت، دەستی بەسەردا دەگیرێت و بە گوێرەی ڕێسا گشتییەکانی دەسبەسەرداگرتن (مصادرة) مامەڵەی لەگەڵ دەکرێت.

ماددەی (٢٤):

هەر کەسێک بەشداربێت لە سەرپێچیکردن و زیادەڕۆیی لەسەر تۆڕەکانی ئاو و ئاوەڕۆ، بە بەرامبەر بێت یان بێ بەرامبەر، بە هەمان سزای سەرپێچیکار و زیادەڕۆکار سزادەدرێت.

بەشی شەشەم

حوکمە کۆتاییەکان

ماددەی (٢٥):

بە مەبەستی ئاسان جێبەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە، وەزیر ڕێنمایی پێویست دەردەکات.

ماددەی (٢٦):

ئەنجوومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ دەکەن.

ماددەی (٢٧):

کار بە دەقی هیچ یاسا و بڕیارێک ناکرێت کە لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە دا ناکۆک بێت.

ماددەی (٢٨):

ئەم یاسایە لە دوای (٣٠) سی ڕۆژ لە ڕێکەوتی بڵاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان)دا، جێبەجێ دەکرێت.

هۆیەکانی دەرچواندن

بە مەبەستی پاراستنی پرۆژە و تۆڕەکانی ئاو و ئاوەڕۆ لە هەرێمی کوردستان، لە زیادەڕۆیی و سەرپێچی، و دڵنیابوون لە تواناکانی ئەم تۆڕانە لە ڕووی هونەرییەوە، و پارێزگاریکردن لە ژینگە و پێدانی ئاوی خاوێن بە هاوڵاتییان بە شێوەیەکی دادپەروەرانە، و پاراستنی تەندروستی گشتی، و پاراستنی ژێرخانی ئابووری و بە فیڕۆنەدانی سامانی گشتی، ئەم یاسایە دەرچووێندرا.

یاساکە بەدەرچوو دەژمێردرێ بەتێپەربوونی ماوەی یاسایی دەرچوواندنی بەپێی حوکمی خاڵی (٢)ی بڕگەی (یەکەم)ی ماددەی (١٠)ی یاسای سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان - عێراق ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ی هەمووارکراو و بڕگەی (دەیەم) لە ماددەی (١٨)ی پەیڕەوی ناوخۆی پەرلەمانی کوردستان - عێراق